

ARRANTZAKO DEITURA BATZUK

Gure Iztegiak argal agertzen dira arrantza deituretan. Nunbaitetik asteko, laster amaituko dan "antxoia sasoian" erabilten diran itz eta deitura batzuk gogoratuko ditudaz.

Antxoia, antxua, albokartia edo ta bokartea.

Izen orreik emoten dira, zientzi izenez "Engraulis Encrasicolus" deitzen danari.

Talde edo moltsotan ibiltzen dan arraiña da. Arrain baltsu eta sardatan biziten da.

Beste arrain andien janari izaten daki.

Esaerak. Azken izate orretatik datorkio nunbait esaera au: "Antxoia txikiak baiño arerio geiago". Au da, danak bere atzetik ibiltzen diralako.

Beste esaera batzuk:

"Antxoarik ez da ganoraz arrantzaten, santuak kalez kale oreatu baiño len". (Esatea lez, Aste Santua baiño len. Gogoratu Aste Santua aldakorra dala , itargiagaz ibiltzen dala, beraz udabarriko epeletara urreratzen).

"San Gergoriotan, antxoia bere sasoi onetan". (Santu orren eguna Maiatzean izaten da, eta giroa gero ta epelago).

"Edozein da arrantzale antxoia emen nagoka dabillanean". (Batez be patroï batzukaikitik esaten da, zerbait arrantzatu eta arro agertzen diranetan).

Maiatzeko "siri-miri"ari, arrantzale errietan "antxoia bitsa" edo ta "antxoia adurra" be deitzen dakie.

Deitura batzuk:

Antxoia arrantzan beste itz oneik erabilten dira:

Ardora. (Uresia) Millaka arruatako antxoia moltsok agertzen diranetan, arrain onek gabeen alako argitasun berezi bat zabaltzen dau, ur gaiñean zidar kolore antzekoa zabalduaz. Orixe da **ardora**.

Manjuba. Antxoia, oraindik urak otz dagozenetan, ur sakonean ibiltzen da. Len, izurdeak gure itxasoan ibiltzen ziranetan, arrain oneik izaten ziran antxoia moltsoen azpira sartu eta antxoari ikaratuta azalerratu eragiten eutsenak eta orrela pillotu, itxas urak bitsa dariola lagata. Origaitik ibiltzen ziran arrantzaleak egun osotan izurden atzetik. Orrelako moltsotan artzen edo arrantzaten dan antxoari deitzen joko manjuba. Bermeo'n Manjungen.

Blankurak. Urak berotu ondoren, antxoia azalera agertzen daki, eta urak zimurtu lez egin. Urrunetatik igarten da ori. Orrela agertzen diran pilloei, balnkurak deitzen dautse.

Gorria. Antxoia ur azalean, ura zimurtu barik, gorri illuna lako moltsotan ikusten danean, "gorria" deitzen dautse.

Orenga. Itxasoan sareak zabaldu eta gero, ontzitik urren dagon sareak ontziagaz daukan soka lotugarriari deitzen jako orenga.

Despiska. Antxoa, geienetan, sare edo train andiz inguratuta arrantzaten da. Len sarabardo edo erregiñen bidez jasoten zan txalopara. Orain txupoe ta teknika barrietan. Iñoiz goitik bera zabalduen diran sareetan arrantzaten zan. Sare oneitan antxoa bana-banaka mailla bakoitzean burua sartuta dindilizka geratzen zan. Gero sare mallata-tik atarateari, askatzeari, despiska izena emoten dautse. Bear ba da erderazko despisca'tik etorriko da.

Sareetatik antxoa askatzen "Despiskan"

Antxoatako sareak.

Len sare txikiak erabilten ziran. Orduko txalupak amarretik ogeira bitartean eroaten zituen. Alkarri lotuta zabaltzen ziran itxasoan, goitik bera.

Gaur erabide ori ia galduta dago.

Gaur, batez beste, 180 brazatako sareak erabilten dira luzeran (braza bakoitza metro bi aiña da) eta beste 50 inguru sakonera, edo berako.

Len arizkoak izaten ziran. Gaur nylonezkoak.

Nylonezkoa askoz errezago da erabilteko eta egokiago. Arizkoak bein uretan erabili ezker, gero leorrera ekarten zituen, sekatzeko zabaltzera.

Sare luze onei "treiña" izena emoten dautse.

Sare bakoitzak bereak ditu:

Berunak, alderdi bat ondora edo bera joateko.

Mamiña edo **papua**. Sarearen gerria.

Goiburua, sare eta txikot bitartean egoten dan zati lodiagoa. Bermeo'n **sengarrije** lez ezagutzen da.

Sareak, pañuak alkarri lotuta egiten dira. Pañu orrei Bermeo'n **altorrak** izena emoten dautse.

Kortxuak. Sarea aidean erabilteko. Gaur sintetikoak erabilten dira, baiña oraindik kortxo izenez ezagutu.

Kankamuak. Berunen sokeari Jotzen jakozan galtzairuzko erastunak, euretatik sarea batu al izateko.

Antxoatako otzarak.

Gaur piñuzko edo plastikazko kajetan ataraten da antxoa ontzitik kanpora. Baiña len otzaretan ataraten zan eta era askotakoak erabilten zituen arrantzaleak, ez-bardiñak eta bakoitza bere neurrikoak. Ala antxoa-otzara, besigu-otzara eta abar.

Antxoatan erabilten ziranak iru arrua inguruko izaten ziran. Gero areitan arraiña asko bigundu ta makaltzen zala, "maluskatu" egiten zala ta otzara orreik kendu zituen. Baiña lengo denporetan otar egilleak onenbesteko bat ordaintzen eutsan erriari eta urtero barriztu bere eskubidea.

Irabaziak.

Antxoa arrantza "bajura"ko arrantzaliei dagokiena da. Arrasteran dabizenak galera-zota dauke antxoatan ibiltea.

Irabaziak geienetan erdizka banatzen dira, Erdia jaubeentzat eta beste erdia arrantzalientzat. Baiña "manjubatan" au da, egun guztia izurden atzetik ibiltzen errekin geiago bear izaten zalako, erabide orretan irutik bi txalopa jaubearentzat izaten ziran.

Arraintsutako dirutzatik lenengo "montemaiorreko" ordaingarri lez artzen diranak kentzen dira. Au da, dirutza gordiñetik.

Irabazien banaketeri "diru partilla" deitzen dautse.

Diru-partilla onetan ba dakie zatitxu bat alboratzen, etxerako aloger barik, bakoitzak bere sakelerako gordeten dauana.

Diru orreri "ardau dirua" deitzen dautse, bai eta "amari ez emon" be, edo ta "poto-kua" Mutrikun, edo "txakurrana" Ondarribin.

Ondarrabiko onek ba dauka bere azalpenar Len, txalopa guztietan, ur txakurrak erabilten zituen. Arraiña gora igotean saretik urten edo amuetatik eteten zanean, txakur orreik bereala joaten ziran uretara arrain orren billa. Arrain ori txalopara jaso eta alboan lagaten zan eta saldu ondoren, bere dirua, arrantzalientzat bakarrik izaten zan, jaubeak eskubide barik. Txakur oneik erabilten zituen sare arteko sokak uretatik atarateko eta abar.

Antxoak, urte ona gertaten zanean, dirua zabaltzen eban errian, arrantzalien gain kabanetan (fabriketan) andrazko eta umeak be batzuk latetan ipinten eta besteak burua kentzen, dirua irabazten ebelako. Orrez gaiñera antxoa urtetan, neguan be filete lana egoten zan lantegietan.

Iñoiz antxoatako diruekaz zerbait arrotuta bat ikusten zanean, "antxoa dirua" edo "antxoa bitsa" darabil orrek, esaten zan.

Antxoa eta jaiotzak.

Ume bat jaioten zanean, eta oraindik be, ba dakie itanduten: Ze izan da? Eta mutil-txoa ba da, erantzuna au izaten da: Antxoa txikia. Naiko ta geiegi izaten da zer jaioda ulertzeko.

Augustin Zubikarai